

ELŐFIZETÉS
 HELYBEN:
 Egy évre 24 korona,
 Egy hónap 2 korona
 VIDÉKEN:
 Egy évre 28 korona,
 Egy hónap 3 k. 40 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
 Aradi és csanádi egyesült
 kasutak palotájában,
 TELEFON-SZÁM: 352.
KIADÓHVATAL:
 Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság,
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1915.

FŐSZERKESZTŐ
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, május 14.

Mackensen, Woyrsch, Linsingen tábornokok diadalmas harcai.

Berlin, május 13. Nagy főhadiszállás jelent:

Nyugati hadszíntér:

Yperntől keletre ismét elfoglaltuk ellenségnek egyik támaszpontját.

Délután Ablain-neuvillei arcvonalunk ellen intézett erős francia támadásokat ellenség igen súlyos veszteségei mellett visszavertük. Carency falut, a melyet franciák azzal, hogy Carency és Neuville között élő lévő árkaikban lábukat megvetették nagy részt átkaroltak, valamint Ablain nyugati részét elmúlt éjjel kiürítették. Sajnos, hogy az alkalommal derék embereink és hadianyagunk egy része ismét elveszett. Franciáknak arra irányuló kísérletei, hogy azt az árokra, amelyet Berry-au-Bacól északnyugatra a Ville-au-Boistól délre fekvő erdőségekben elfoglaltunk, visszaszerezzék, sikertelenek maradtak.

Erős tüzérségi előkészítés után ellenség tegnap est meg támadta Croix des Charnesnál Maas és Mosel közötti állásainkat. Ellenségnek sikerült százötven-kétszáz méter szélességben legelől lévő árkaikba behatolni. Elkészenedett szorongó harcban azonban ismét teljesen megtisztítottuk állásainkat franciáktól. Számos fogoly maradt kezünkön.

Hartmannsweilerkopftól nyugati lejtőn tüzérségünk két francia erődházat összelőtt.

Keleti hadszíntér:

Helyzet változatlan. Szawlenál harc még áll.

Délkeleti hadszíntér:

Mackensen vezérezredes hadseregesoportja tegnap üldözés közben San mögötti Dubiecko Alsó-Wiszlók mellett Laucout és Debicától északkeletre lévő Kolbuszow vidékét elérte. Ezen előnyomulás hatása alatt oroszok Wisztulától északra lévő állásaikból is visszavonulnak. Woyrsch vezérezredes csapatai ott ellenség sarkában Kielcétől délre és délnyugatra fekvő vidékig értek el.

Kárpátokban osztrák-magyar és német csapatok Linsingen tábornok vezérése alatt elfoglalták felső Sztryjtől keletre fekvő magaslatokat. Ez alkalommal háromezerhatszázötven embert elfogtak és hat gépfegyvert zsákmányoltak.

Most, hogy Mackensen vezérezredes hadserege Przemysl várához és alsó Sanhoz közeledik, megközelítő képét adhatjuk Gorlice-tarnowi csatában és arra következő üldözési harcokban szerzett zsákmánynak. Ez a hadsereg eddig fegyveres kézzel egyszázháromezeröttszáz embert elfogott, hatvankilenc ágyut és háromszázötven géppuskát zsákmányolt. Ez a szám nem foglalja magában a Kárpátokban és Wisztulától északra harcoló szövetséges csapatok zsákmányát, a mely foglyokban negyvenezer-nél jóval nagyobbra rug. Legfőbb hadvezetőnk. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Nyugatgalíciai döntő győzelmünk. (143.500 fogoly, 100 ágyu, 350 gépfegyver.)

Budapest, május 13. (Hivatalos). Szövetséges német és osztrák-magyar csapatoknak novemberben és decemberben lefolyt lodzi és limanovi csatákban kivívott győzelmei, akkori arcvonalat Lengyelországban és Nyugat-Galiciában csaknem négyszáz kilométer kiterjedésben visszavonulásra kényszerítették. Ellenség által akkor Németországba tervezett előnyomulás megtört hű szövetségesek kipróbált harci erején.

1915. év január havától április hó közepéig oroszok hiába vitték harcba tulerejüket, hogy a Kárpátokon át Magyarországra betörjenek. Ezen tervet csapataink hősiessége és kitartása hónapig tartó elkeseredett harcokban ellenség rettentő veszteségei mellett teljesen meghiúsította.

Ezzel elérkezett ideje annak, hogy ellenséget mindkét hatalom erőteljesen egyesült csapatainak közös támadásával leküzdjük. Tarnow-gorlicei győzelem nemcsak Nyugat-Galiciát szabadította meg az ellenségtől, hanem Nida menti egész orosz arcvonalat, valamint kárpáti frontot is hátrálásra kényszerítette. Győzelmes csapatok az első sikert kihasználva, 10 napi harcokban megsemmisítésig verték meg harmadik és nyolcadik orosz hadsereget, majd Dunajectól és Wiszlókától Sanig sietve visszavittak mintegy egyszázharminc kilométernyi hazai földet. Gazdag zsákmány jutott győzők kezére. Május másodiktól május 12-ikének délutánjáig összes hadseregektől mindössze egyszáznegyvenháromezeröttszáz foglyot, mintegy száz ágyut és háromszázötven gépfegyvert szállítottak be, hozzászámíthatjuk még mindazokat, a kik meglepő események hatása alatt visszavonuló csapatokhoz csatlakozást elmulasztották és Kárpátok erdejében szétszórta bolyonganak. Így negyvennyolcadik orosz gyaloghadosztály törzse Korniloff gyalogsági tábornokkal tegnap seregeink mögött Odrzechowánál megadta magát csapatainknak. Visszaözlő ellenségénél uralkodó zűrzavar mértékét az jellemzi legjobban, hogy kilencedik hadtestünk utolsó három napon 51 orosz ezredhez tartozó összekeveredett legénységet fogott el.

Ellenségnek hónapok óta felhalmozott felszerelése, mindennemű készlet, lőszer és hadianyag üldözők gyors előnyomulása következtében orosz hadtáp-állomásokon maradt és csak ezután lesz összegyűjthető.

Wisztulától északra osztrák-magyar csapatok Stopnicán át előrenyomulnak. Német csapatok elfoglalták Kielce kormányzósági fővárost.

Uzsoki hágótól keletre német és honvéd csapatok tegnap oroszok több magaslati hadállását rohammal elfoglalták, Turkától délre eső területig előrenyomultak és négyezer oroszot elfogtak. Támadást itt és Skole irányában folytatják.

Délkelet-Galiciában erős ellenséges csapatok Horodenkán át támadnak.

Végül megjegyezzük, hogy utolsó napokban kiadott orosz hivatalos jelentések mi sikereinket, valamint németek sikereit szemmel láthatólag gyengíteni igyekezték, mindent letagadnak és szándékos ferdtésnek mondanak. Ez döntő bizonyosága orosz vereség nagyságának, a mely immár nemcsak csapatok haretéri műveleteit, hanem legfelső orosz hadvezetőség hivatalos hirtelenségét is megzavarja. Hóter altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A háboru legújabb hírei.

— A Magyar Távirati Iroda éjjel érkezett cenzurázott jelentése. —

Az entente tanácskozik az olasz kérdésben.

Genf. Barrère, Franciaország római követének Párisba küldött sürgönye folytán sürgős tanácskozás volt Delcassé, Poincaré és Viviani között. A konferencia után Delcassé az orosz és angol nagykövetekkel tanácskozott.

Békét követelnek az olasz szocialisták.

Róma. A szocialista párt két napi tanácskozás után elhatározta, hogy Romában permanenciában marad és csak olyan politikát támogat, amely határozottan háborúellenes.

Hazai Samu báró fia megsebesült.

Budapest. Hazai Samu báró honvédelmi miniszter fia, Hazai Béla báró, aki mint tiszthelyettes harcolt, a Dnyeszter melletti harcokban súlyosan megsebesült. A fiatal bárót Máramarosszigetre szállították, ahová ma a honvédelmi miniszter is elutazott.

Bergues és Dünkirchen bombázása.

Páris. Bergues városát német ágyúk bombázták. Hét gránát hullott a városra, tíz ház súlyosan megrongálódott. Egy gránát a piac-

téren robbant fel és sok embert megölt. Dünkirchent is újra bombázták a németek, de kevés kárt okoztak.

Londonban pusztítják a német vagyont.

Amsterdam. Londonban a hangulat a németek ellen egyre fenyegetőbb lesz. Az elmúlt éjjel a város keleti részén a német üzleteket kifosztották és elpusztították.

Virágosokor — repülőgépről.

Bukarest. Turnu-Severin fölött tegnap egy osztrák magyar Taube-gép tűnt fel. Az aviatikus egy hatalmas virágoskört dobott le a városra, amelyhez egy levél volt mellékelve a következő tartalommal:

— Ausztria-Magyarország aviatikusai Turnu-Severin lakosságának és polgármesterének üdvözlőket küldik.

A levelet átadták Bunghezzeanu rendőr-főnöknek, valamint a 17. gyalogezred kapitányának. A repülőgép azután Kladova és Tekia irányában a Duna szerbiai oldalán eltűnt. Egy órai felderítő ut után a repülőgép, amelyre a szerbek több lövést adtak le, Turnu-Severinen át visszatért Magyarországra.

A MARTA közgyűlése.

(Autó és repülőgép-motorgyártás Aradon.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, május 13.

A városháza tanácstermében ma délelőtt 10 órakor tartotta VI. évi közgyűlését a MARTA. Az aradi autógyár közgyűlése iránt, amelyen Varjassy Lajos polgármester a részvényszeres alelnököt a nadbavonult elnök, Károlyi Imre gróf távollétében, a részvényesek körében élénk érdeklődést keltett.

Az elnök a részvényeseket üdvözölve megállapította, hogy kellő időben letétbe helyezték 27 részvényes 9167 darab részvenyt, melyek 2167 szavazatot képviselnek. Jelen van 16 részvényes 8876 szavazattal, a közgyűlés tehát a napirendre kitűzött összes tárgyak tekintetében határozatképes. A jegyzőkönyv vezetésére Rosenberg Miksa dr. társulat ügyeszt, hitelesítőké Lukács István dr. és Spitzer Henrik részvényeseket kérte föl.

Az igazgatóság évi jelentését Fabry Sándor dr. indítványára a közgyűlés felolvastattnak tekintette és tudomásul vette. Az igazgatóság jelentése a MARTA háborús üzeméről így emlékezik meg:

— Rátermettségünk igazolására sajnos nem — miképen reméltük — a megjavult gazdasági élet, hanem a világháború kitörése adott alkalmat, amennyiben a hadseregtől igen tekintélyes szállítási megbízásokat kaptunk. Örömmel tapasztaltunk arra, hogy a hadvezetőséget szállítással a legteljesebb mértékben kielégítettük és a hadvezetőség részéről különös méltánylásban részesült az, hogy a sürgős rendeléseket dacára azon zavaroknak, amelyekkel az anyagbeszerzés körül és munkaerők hiánya miatt meg kellett küzdenünk, ép oly pontosan, mint kifogástalanul teljesítettük. A hadvezetőségnek megszáradt bizalmát mi sem bizonyítja jobban, mint azok a folytatódó megrendelések, amelyek első szállításukat követően es gyárunkat még hosszú időre foglalkoztatni fogják.

A hadvezetőség meggyőződést szerezvén arról, hogy automobilszárműveink a legsúlyosabb üzemi szonyok között is a legteljesebb megbízhatóságról tesznek tanúságot, repülőgép-motorok szállítására is tekintélyes számú megbízást adott. Ezzel aktualitást adott azon programunk megvalósítását, amelyet repülőgép-motorok gyártása tekintetében a tisztelt közgyűlésnek előző évi jelentésünkben előterjesztettünk.

Szilárdan reméljük, hogy következetes munkánk fokozatosan eredményeit fogjuk látni mindazon területeken, a melyeken a magyar autómobiliparnak érvényesülni lehet. Legközelebb próbaautobuszokat fogunk szállítani a székesfehérvárosnak és újabb alkalmunk lesz létjogosultságunknak és hivatottságunknak bizonyítékát szolgáltatni. Hüen eddigi törekvéseinkhez, még a jelenlegi rendkívül súlyos időkben is mindent el kell követnünk, hogy a jövő bennünket készületlenül ne találjon és ezért gyártelepünket lényegesen kibővíteni szándékozunk.

A közgyűlés ezután az igazgatóság által előterjesztett zárszámadásokat jóváhagyta és megállapította, hogy a múlt évi nyereség áthozattal együtt a tiszta nyereség 215.478 K. 57 fillér, melyből az igazgatóság javaslatának elfogadása mellett az értékesítési tartalékalap gyarapítására 50.000 kor., a rendes tartalékalap javadalmazására 7663 kor. 49 fill. az igazgatóság jutalékára 18.000 kor. osztalék kifizetésére 120.000 kor. fordítandó. A fennmaradó 19.805 kor. 8 fill. pedig új számlára vezetendő elő. Az osztalék részvényenként 10 korona, mely összeg május 14-től kezdődőleg Budapesten a Magyar Bank és Kereskedelmi R.-T.-nál és Aradon a gyár pénztáránál lesz fizetendő. A közgyűlés jóváhagyólag tudomásul vette, hogy a nadbavonult tisztviselők és munkások, valamint azoknak segélyre szoruló családtagjai megtehető támogatásban részesítettek, továbbá, hogy vállalatunk részt vett azon közéleti adakozásban is, amelyek a háború okozta nyomor enyhítését célozzák, jóváhagyólag tudomásul veszi a közgyűlés azt is, hogy a fenti célokra a múlt évben 31.458 kor. 19 fillér fordított,

végül, hogy az első hadikölcsönből vállalatunk 50.000 koronát jegyzett, elrendelte továbbá a közgyűlés, hogy a hazáért hősi halált halt tisztviselő, Sárkut István emléke jegyzőkönyvileg megörökíttessék.

Miután Zerkovitz Rudolf felolvasta a felügyelő bizottság jelentését, a közgyűlés az igazgatóság és felügyelő bizottság részére a felmentvényt megadta.

Végül a felügyelő-bizottságba megválasztották Dellimanits Lajos dr., Bartos Fülöp, Steiner Zoltán, Szabó Zoltán, Steinitzer Géza és Zerkovitz Rudolf eddigi tagokat és a bizottság elnökének 600, tagjainak pedig fejenként 400 korona tiszteletdíjat szavaztak meg.

A közgyűlést ezután igazgatósági ülés követte.

„Romániának Oroszország ellen kell mennie.”

(Carp Péter legyőzöttnek tekinti Oroszországot.)

Távirati tudósítás.

Bukarest, május 13.

Carp Péter lapja, a „Moldova” „A döntés pillanata következik” címen többek között a következőket írja:

— Mind biztosabb vonásokban jelentkezik a végső eredménye ezen borzalmas háborúnak, amelynek közel tíz hónap óta tanúi vagyunk. A végleges győzelmet Németország, Ausztria-Magyarország és Törökország fogják kivívni. A hires gőzhenger, amelyeket a moszkovíták újból mozgásba hoztak, hogy az együgyűek tömegeit a világ minden részében megijesszék, annak mutatkozott, ami valójában: egy bádoggépezetnek. Azok a csapatok, amelyeket Hindenburg, Mackensen és Hötzendorf ezen szármalmas kinézésű bádoggépezetre mértek, az orosz masinát használhatatlanná tették és az ámulóvilágot a tiszta bátóság elé állították. Ebben a háborúban is meg fog ismétlődni, amit a világosan látók az emberiség történetéből tudnak, hogy a becsületes és igazi organizáció legyőzi a rettenetes és primitív módon organizált tömeget.

A legutolsó német, osztrák-magyar győzelem Nyugatgaliáciában, amely az oroszok borzalmas kárpáti kudarcra és Bukovina felszabadítása után következett, világos bizonyíték annak, hogy milyen értéke van a moszkovita bűbeszédűségnek és hogy milyen értéket kell tulajdonítanunk a nálunk garázdálkodó moszkovita-ügynökök tevékenységének.

Az orosz pökhendiség és neveltséges ruszsofil tulkapások nem szolgálnak más célt, minthogy Oroszország botrányos gyengeségét leplezzék le és Romániát Oroszország megmentésére a háborúba belevonják. Megismétlődik a plevnai eset. Működésük nekünk Belgium és a szerencsétlen Szerbia sorsát, mely utóbbit a harmas entente elég embertelenül hajlandó volna Olaszország érdekeinek feláldozni. Oroszország azonban dacára kimeríthetetlen emberanyagának, vereséget fog szenvedni.

Párhuzamosan az oroszok elleni nagy sikerekkel, nagy német győzelem híre érkezik a flandriai harctérről is, de a Dardanellákban is csapást-csapásra szenved az entente.

Nem lehet tehát csodálkozni azon, hogy olyan rendkívüli erőfeszítéseket tess a semleges országok megnyerése céljából.

A jelen pillanatban az összes diplomáciai kísérletek Olaszország felé koncentrálódnak. Olaszország tényleg nagy értéket képvisel és pedig nemcsak a saját erejével. Kitűnően ér-

tette a két hatalmi csoporttal folytatott tárgyalásai közben néhány dilettáns román politikus naivitását kihasználva, ami egész Európában azt a látszatot vonta maga után, hogy Románia egészen bizonyosan, bekötött szemekkel fogja Olaszországot követni.

A harctereken lefolyó események lassan, de biztosan elvisznek bennünket ahhoz a pillanathoz, mikor Romániának döntenie kell.

Nem tudjuk, hogy Románia hivatalos, törvényes és felelős faktorai mit fognak határozni? Azt hisszük azonban, hogy rövidesen ki fog ez derülni, mert az események immár egymásra tódulnak és követelni fogják Románia határozott állásfoglalásának a megnyilvánítását. A mi véleményünk szerint ez az irány mostantól kezdve mind jobban Német-

ország, Ausztria-Magyarország és Törökország felé hajlik.

Az események egyre nagyobb bizonyossággal adnak nekünk igazat. Külpolitikánknek mindjárt kezdettől fogva Oroszország ellen kellett volna irányulnia. Ezt követelték volna életérdekeink, szövetségi szerződéseink, valamint a biztos információkon nyugvó számításaink. A Románia által elfogadott fegyveres semlegesség megfogja találni a maga útját. Az eseményekből folyó logika a valódi és precíz következtetés a kormány politikájából, amely minket erre a pontra hozott, amelyről a visszatérésre nincsen mód többet, csak egy lehetőséget nyújt immár:

Romániának az utolsó események következtében Oroszország ellen kell mennie.

aggodatmáknak minősítik a bankviszonylatok hirtelen megszakítását és arra kéri ügyfeleiket, hogy erre vonatkozólag semminemű lépést ne tegyenek, mert erre egyáltalán nincs szükség.

Döntés még nem történt.

Bécs, május 13. A bécsi bankok triezsi üzletfeleiktől tegnap olyan jeleket kaptak, amelyek szerint az olaszországi helyzetet ott jóval kedvezőbben ítélik meg. Ez a hír látható kedvező hatást tett a bécsi pénzügyi körökben, amihez hozzájárult az is, hogy az olasz és német, továbbá osztrák és magyar cégek között az utóbbi napokban ismét élénkebb üzleti érintkezés indult meg és a milánói piacra szülő váltók árfolyama emelkedett.

Jól értesült diplomáciai helyen rámutatnak arra, hogy döntés még nem történt, a helyzet nem rosszabbodott, de még igen komoly.

Az olasz munkássága a háború ellen.

Livorno, május 13. A munkáskamarák konferenciája elhatározta, hogy minden erejével rajta lesz, hogy a háborút megakadályozza. Ha azonban a mozgósítást elrendelnék, nem rendeznek általános sztrájkot, nehogy a későbbi tevékenységükért őket vonják felelősségre. A felelősség tisztán azokat fogja terhelni, a kik békés úton elérhették volna ugyan a nemzeti vágyak teljesülését és mégis túlépték a józan ész által szabott korlátokat.

Kivitelei tilalmok.

Berlinből jelentik a Bud. Tud.-nak: Rómái távirat szerint az olasz király újabb rendelettel megtiltotta a szén, növényi olaj, mindenajta seiyem és tiszta szesz kivitelét.

Berlin, május 13. A „Lozialanzeiger“ jelenté Luganoból: A szocialista „Avanti“ élénkhangú cikkben erősen nekitámad a szabadszö-műves demokráciának, a mely főbűnös a háborus haccok előidézésében. Az „Avanti“ a kormányt, ha a központi hatalmak offenzívájának jelen pillanatában Olaszországot háborúba viszi, tébolygára értinek mondja. Végül hangsúlyozza a lap, hogy minden szocialista és katolikus polgár egy abban a törekvésben, hogy a népet a háború borzalmaitól megkíméljék.

Elutaznak a külföldi papok.

Róma. A kik a legutolsó napokban csak pillanatokra is látták XV. Benedek pápát, mind észrevették rajta, hogy lelkileg meg van rendülve, szenved a háború miatt. A szentatya ünnepies ülésre hívta össze a pisai, milánói, bolognói és genuai bíboros érsekeket. A római osztrák-magyar konzulátus bámulatos nagy munkát véggez azzal, hogy kolóniáinak zárdáiból és a papnevelő-intézetekből idejekorán elutaztassa a barátokat, apácákat és klerikusokat. Mindegyikük számára utleveléket kell kiállítani. A tényleg franciskánusok közül egyszerre negyven és a szürkenének egész raja elhagyta Rómát, a kik évek hosszú sora óta itt ájtatoskodtak.

Uj kétkoronások. A jegybanc a jelenleg forgalomban lévő kétkoronás bankjegyeket bevonja és helyettük művészi kivitelű bankjegyeket hoz forgalomba. A jelenlegi kétkoronások igen tekintélyes része már elrongyolódott és a közforgalomban egyáltalában nem kelvelt és a papírpusz, a köznép „jalosibankók-nak“ nevezi.

Giolitti tanácsára hajt Olaszország.

(A krízis tetőpontján. — Május 20-án a kamara dönt.)

— Távirati tudósítás. —

Róma—Bécs—Berlin, május 13.

Tekintettel arra, hogy egyes lapokban az a hír jelent meg, hogy Giolitti volt miniszterelnök több barátjával a Salandra-kormány megbuktatására törekszik s a királynál való kihallgatását is erre használta fel, a Giornale d'Italia közli, hogy ezek a hírek mesék, mert Giolitti kihallgatását Salandra és Sonnino ajánlották a királynak.

Maga Giolitti a Stampának és a Tribunának, a hozzá legközelebb eső lapoknak táviratot küldött. Ebben kijelenti, hogy a méltóságán alulnak tartja ugyan, hogy ily vádakkal szemben védekezzen, de mert ezt a fantasztikus mesét, bár kuriózumkép, komoly lapok átvették, kötelességének tartja kijelenteni, hogy e komoly napokban maga is támogatja Salandra kormányának hazatias munkáját.

Giolitti mellé állnak az olasz politikusok.

Berlin, május 13. Ideérkező jelentések szerint a legtekintélyesebb államférfiak, mint Luzatti, Bertolini, Sacchi, Faeta, Giolittival tartanak. Megerősödik az a hír, hogy a döntést a május 20-án összehívó parlamentre bízzák.

Nem lesz háború?

Miláno, május 13. A Popolo d'Italia jelenté, hogy a Salandra—Sonnino-kormányt könnyen felválthatja egy Giolitti—Bertolini kabinet. Giolitti számos képviselőtársával együtt ugyan kijelentette, hogy nem gördit akadályt Salandra útjába, de ha a király ennek dacára reá bizná a kormányzást, készséggel tessék a király kívánságának eleget.

Lugano. A turini Stampa legutóbbi vezércikkében foglalkozik a helyzettel és a következő hasonlaltal akarja jellemezni a helyzetet:

— Ha az orvos azt mondja a családnak, hogy a beteg órái meg vannak számlálva, de a beteg még 24 órát, sőt kétszer huszonnégy órát is is megél, akkor a hozzátartozókban feléled a remény, hogy talán az orvos tévedett és a természet győz a tudás fölött és ha már a két nap is elmúlt és a beteg még mindig él,

akkor már mindenki inkább abban hisz, hogy a beteg megmarad.

— Az ország helyzete is ilyen. Tegnap még elkerülhetetlennek látszott a háború. De aztán jött Bülow audienciája a királynál, megjött Giolitti és elmúlt huszonnégy óra, elmúlt többször huszonnégy óra és nemcsak hogy nem tört ki a háború, de a lelkében határozottan megerősödött a remény, hogy talán az orvos tévedett és a beteg életben marad: nem lesz háború. A helyzet ugyan még ma is feszült, de azt nem lehet eltagadni, hogy lényeges megkönnyebbülés állott be és hogy alapos remény van a helyzet jobbrafordulására.

Genf, május 13. A tegnapi újságok élénken kommentálják Giolitti királyi audienciáját és magyarázatokat fűznek ahhoz a megbeszéléshez is, a mely a kihallgatást Giolitti és Salandra között követte. A Journal de Genève vezércikkét ír Olaszország helyzetéről. A svájci újság többek között Giolitti táradozásaival is foglalkozik és azt írja, hogy Salandra talán harcias magatartása ellenére is engedi meggyőzni magát a háború ellenességének ama elfogásától, hogy háborút csak valami bámulatos entuziazmus tud vinni és ilyen általános nagy lelkesedés ugyancsak hiányzik az olasz népből.

Megijedtek az olasz bankok.

Róma, május 13. A legutóbbi napok kritikus időpontjai arra birtak a legtöbb, Olaszországban tiokokkal, vagy expoziturával bíró nemet birodalmi, osztrák és magyar cegeket, sőt semleges államok vállalatait és magánszemélyeket is, hogy az olasz pénzintézetekben elhelyezett betéteiket, letéteiket és tolyószámlaköveteléseiket telmondják, illetve visszavonják. Az olasz pénzintézetek természetesen eleget tettek megbízóik kívánságainak. A két legnagyobb olasz bank, a Banca Commerciale és a Credito Italiano tegnap körlevelet küldtek németországi, magyarországi, ausztriai és Olaszországban lakó idegen ügyfeleiknek, amelyben azt a reményüket fejezik ki, hogy a most tolyó diplomáciai tárgyalások a békés, sikeres megoldásra fognak vezetni s ennek következtében tulzotti

Az autobus-közlekedés jövője Aradon.

(Értekezlet a városházán. — A MARTA jövő tervel.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, május 13.

Varjassy Lajos polgármester ma délelőtt tízelegy órára értekezletbe szólította a törvényhatósági bizottság vezető tagjait, különösképen azokat, akik a pénzügyi bizottságnak is tagjai. Az értekezleten, mint arról már előzetesen is hírt adtunk, a MARTA igazgatósága óhajtott tájékoztatni a törvényhatósági bizottság tagjait jövő terveiről. Rechnitz Béla az igazgatóság részéről ezt a kérelmet intézte az egybegyűltekhez, akikkel kimerítően ismertette a MARTA helyzetét, hogy ha majd a város jövő közlekedési politikájának eldöntéséről lesz szó, hallgassák meg a MARTA-t is. Az értekezlet résztvevői ezt a kérelmet jogosnak és méltányosnak találták, mert hiszen nemcsak arról van szó, hogy Arad város mint egyik legnagyobb részvényese a vállalatnak, jóindulattal fogadja a MARTA ajánlatát, hanem arról is, hogy ha ez közérdek sérelme nélkül történik, támogasson egy nagy és virágzó aradi iparvállalatot, ami végeredményében egész Aradnak előnye és haszna.

Varjassy Lajos polgármester az értekezletet megnyitva, először a második hadikölcsön jegyzésére hívta föl a figyelmet.

— Arad városa — mondotta — az első hadikölcsön jegyzésével a vidéken az első közt volt, hihetleg most a másodiknál is ugyanígy lesz. Kérem a jelenlevőket, hogy a maguk részéről is tegyenek meg mindent a hadikölcsön sikere érdekében.

Ezután bejelentette, hogy Károlyi Imre gróf, a MARTA elnöke, kérte: adjanak alkalmat arra, hogy a gyár terveiről Arad közönségét tájékoztassák. Az értekezlet résztvevőinek ezt a tájékoztatást Rechnitz Béla a MARTA igazgatója fogja megadni.

Rechnitz Béla előrebocsátja, hogy kötelességet teljesít, amikor a város törvényhatósági bizottsági tagjait, mint a MARTA részvényeseit tájékoztatni kívánja. A vállalat három év előtt teljes átalakuláson ment át. Eredetileg kis keretekben francia tőkével alakult és az a csoport, amelyet ő képvisel a magyar autógyártás fejlesztése érdekében vette át a Westinghouse aradi vállalatának rendezését. A három év mióta kezükben van a vállalat két korszakra oszlik: az első a csalódásoké, a második a reményeké. Csalódtak a vállalat hitelképességében, mert a gyár telkét telekkönyvi korlátosítások terhelték. Amikor ezeket a korlátosításokat a város közönségének szíveségével rendezhették, akkor kezdődött az igazi munka. Csalódtak abban, hogy állami szállításokkal támogatják a vállalatot. Az állami szállításokat csak később, nagy munkával biztosították. Csalódtak műszaki téren, mert a francia Westinghouse, amely pedig ezért részvényekkel megfizette magát, nem tudott műszaki támogatást adni, maga is beszüntette le havrei autógyárát. Végül csalódtak az aradi autobuszvállalatban, amelyet nem állíthattak mintául, mint jól bevált autobusz-közlekedést, mert a kocsi nem voltak megfelelők.

— Az első perctől fogva megmondtuk, hogy nem jök az aradi autobuszok — szölt közbe Múlek Lajos.

Rechnitz igazgató ezután részletesen elmondta a MARTA budapesti négy milliós autóforgalmi vállalat alapítását és beszámolt arról, hogy a MARTA átvételénél a két milliós korona névleges tőkéből 900.000 korona non valeurre lett B. részvényt, amelyet a franciák kaptak, ki kellett venni a mérlegből és még

további 550.000 koronát további veszteségek folytán elcsatolnak tekinthettek. A valóságos vagyont tehát 550.000 korona volt. Ezt a tőkét máig 2.400.000 koronára emelték és ezenfelül egy millió korona hitelt biztosítottak a vállalatnak, amely tehát az igazgatóság munkálkodásával ma három és fél millióval dolgozhat és megfelelő személyiségek munkáját veszi igénybe.

— A gyárnak azonban — folytatta fejtegetéseit — a periférián fekvés nem előnye. Az eladási piac a központban van, a nyers anyagokat ide hozatni kell és ezek a fuvarozási költségek a központban levő konkurrens vállalatokat nem terhelik. Ezidén 65.000 korona az a fuvarozási többlet és ha az üzemet bővítik — amire készülnek is — akkor még emelkedni fog. Hátrány az is, hogy a kereskedelmi igazgatást decentralizálva Budapesten kell tartani. Ezekért a hátrányokért azonban kárpótlást ad Arad város közönségének a jóakarata.

— Az autobusz közlekedés — tért rá ezután előadása fő részére — meglehetősen diszkreditálva van Aradon. És ez a nézet tökéletes, alapos és helyes is. Viszont azonban máshol, negyvenet városokban nem ilyen tapasztalatokra vezetett az autobusz-közlekedés, hanem ellenkezőleg: sinhez kötött közlekedési eszközök felhagyásával autobuszra tértek át. Baj volna tehát, ha Aradon az autobusz üzemet beszüntetnék, mert mindenhol erre hivatkoznak, az aradi rossz tapasztalatokra utalva idegenkednének az autobusz közlekedéséről. A MARTA igazgatósága erre való tekintettel és a vállalat jövőjének naggyá tételére gondolva fordul tehát azzal a nem méltánytalan kéréssel, hogy Arad közönsége — ha egyenlő esélyeket lát és ha teheti — ne hanyagolja el ezeket az elmondott érdekeket.

— Hogyan? — kérdi Nagy Sándor.

— Nem szándékom arra kapacitálni, hogy a jövő közlekedési politikája tekintetében már most állást foglaljanak — fejezte be szavait Rechnitz — csak azt kérem, hogy mikor a jövő program tekintetében határozni fognak, hallgassák meg a MARTA-t, engedjék meg, hogy igazi, modern autobuszt mutathassunk be kipróbálásra. Már most megtettük volna ezt, ha üzemenket a hadigyártmányok le nem kötnek teljesen. Ha előterjesztéseink a város érdekeit mindenképpen megfogják védeni, akkor ne hozza a város a saját vállalatát abba a kellemetlen helyzetbe, hogy kimondhassák az aradi példára hivatkozva: az autobusz közlekedésnek nincs jövője.

Múlek Lajos dr. köszönetét fejezte ki tájékoztatásért, a helyzet ismertetéséért, amire annál inkább szükség volt, mert az aradi közönség igen nagy része csakugyan nem szívesen látta az autobusz-közlekedést, amely sehogysom volt be. Anélkül, hogy kezüket megkötnék, szívesen veszik, ha a vállalat adatokkal szolgál az újabb autobuszokról.

Nagy Sándor dr. nem hive a bókolásnak közérdekű kérdésekben. Köszönetet mond a MARTA igazgatóságának, hogy ez a tájékoztatás csak udvariasságból történt. De ha az a célja, hogy újból autobuszokkal áraszszák el Aradot, akkor furcsálja az ilyen családias értekezletet. A végig nem tájékoztatta a MARTA a várost, akkor sem, amikor elvették pénzünket a részvényekben, míg más részvényesek megkapták részvényeik értékét. A támogatást, amelyet kérnek, úgy érti, hogy Aradot ismét „kundsafi“-nak szeretné megnyerni a MARTA. Ha ilyen beharangozásról van szó: el kell mondani őszintén: ezzel le akarják törni előre a többség vágyát a rendszeres vilamos közlekedés után. Ahoz, hogy az új típusu autobuszt megnézzék hozzájárul.

Varjassy Lajos polgármester fejezte be az értekezletet és azt hangsúlyozta, hogy nem arról van szó, hogy a város kundsaltja legyen a

MARTA-nak, hanem arról, hogy ha a közlekedés ügye aktuális lesz: ne mellőzzék annak a vállalatnak az ajánlatát, amelynek a város részvényese. Határozathozatalnak helye nem lévén, az ülést berekesztette.

H I R E K.

— József főherceg a lugosi tűzérkekhez. A kárpáti harcokban haláltusáig vitézségükkel, hősiessé elszántaságukkal mindig nyílt és újból kitüntették magukat a magyar ezredek. Különösen szép kitüntetésben részesült a lugosi magyar kir. 8-ik tábori ővezérezred, amelyvel József főherceg hadtestparancsnok elismerő iratban közölte őfelsége legmagasabb megelégedését. Az alábbi kitüntető irást a husvéti harcok után kaptam meg az ezred a kitüntetés annál szebb, mert az első tűzérkezred a lugosi, amely ilyen melegságu elismerést kapott. József főherceg kérésére így hangzik:

A m. kir. 8-ik honvéd tábori ővezérezrednek. Ő Felsége Friyes főherceg ő cs. és kir. fensége tábornagynak, a hadsereg főparancsnokát legkegyelmesebben felhatalmazni méltóztatott, hogy a m. kir. 8-ik honvéd tábori ővezérezrednek már most tudtul adassék, miszerint Ő Felsége az ezred különös vitézségéről és példásan kiváló magatartásáról szóló jelentést legfelsőbb különös megelégedéssel tudomásul venni méltóztatott. Ő Felsége a jeles csapatnak legfelsőbb köszönetét és üdvözlését küldi. József főherceg lovassági tábornok.

— Nadasdy Tamás gróf halála. Egyik legnagyobb multu főuri nemzetségtinket ért súlyos veszteségről számol be egy Párisból érkezett távirat. Nadasdy és fogarasi Nadasdy Tamás gróf, a régi, híres, hazafias Nadasdy-család feje, a fehérmegyei nadasdladányi hitbizomány, Fogarasi-föld, Nyék, Agárd, az aradmezei Györök, Nagyiratos és Buzsák ura, Komárom vármegye örökös főispánja, a főrendiház tagja, 45 éves korában egy párisi szanatóriumban meghalt. Az elhunyt dúsgazdag főúr, aki császári és királyi kamarás és tartalékos huszártiszt volt, évek előtt nagy szerepet játszott a magyar főuri társaságban, különösen a sportmanek sorában és Battyány Elemér gróf lemondása után négy évig elnöke volt a Magyar Lovaregyletnek. Néhai Wenckheim Fjigves gróf leánvát, Mária-t vette feleségül 1908-ban a boldog családi életet élt vele, a melyből hét gyermek származott. Három év előtt súlyos idegbej támadta meg; ekkor teljesen visszavonult a nyilvánosságtól, lemondott a Lovaregylet elnöki állásáról is a francia fővárosba ment gyógyulást keresni. A nyáron kiütött háboru folytán családjával együtt internáltak őt egy szanatóriumban, majd gyermekeit Svájcba küldték a csak felesége maradhatott vele a mult hét végén bekövetkezett haláláig. Hogy Nadasdy gróf temetése iránt milyen intézkedés történt, arról még nem érkezett hír a család budapesti palotájába, amely az Esterházy-utca 44. sz. alatt van. A hitbizomány örökösé Ferenc nevű fia lesz, aki 1907-ben született. Gyermekein és feleségén kívül Julia nővére, Sennyey Béla báró felesége, Irma húga, aki a soborsini földesurnak Hunyady Károly gróf v. b. t. t.-nek felesége, továbbá a Zichy-, Wenckheim-, Hunyady-, Pálffy- és Sennyey-családok gyászolják.

— A második hadikölcsönre a MARTA igazgatósága a részvénytársaság tőkéjéből 50 000 koronát jegyzett a Magyar Banknál. A első hadikölcsönre a MARTA hasonló összeget jegyzett.

Felolós szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

Május hó 16., 17. és 18-án vasárnap, hétfőn és kedden kerül bemutatásra az APOLLO színházban A világ leghatalmasabb filmalkotása :: ::

Excelsior

nagy balett. A világhírű milanói Scala-színház előadásában.

271